

Komentarji

AVTNI DELAVCI SE ORGANIZIRAJO V DETROITU

Socialisti zgrade stanovanjska poslopja v Londonu

TRUST JEKLA SE PRIPRAVLJA NA BOJ

Dollfuss in kardinal vabita Hrvate nazaj v Avstrijo!

... je mož, ki prizna svojo napako!

... zadnji teden prišla iz ...
... vest, da je pred-
... Roosevelt preklical svoj
... sklep glede transporti-
... račne pošte v vojaških
... in je privolil, da privatne
... ovne družbe dobe nazaj
... koncesije, je zašumelo
... veselje v kapitalističnem

... dnevniki "Daily News",
... rat kritizira Roosevelta,
... stno zaviral potop in
... predsednika, češ, da je
... eden mož, ki se ne sramu-
... nati in popraviti svojih

... lepa!

... evelt je storil pogumen
... enega najpogumnejših
... v prvem letu svoje ad-
... acije, ko je odvzel pošto
... korumpiranim pri-
... interesom, ki so po tise-
... stnega tajnika Farleyja
... federalno vlado za štiri-
... milijonov dolarjev.

... evelt ni takrat storil no-
... napake, ne po sodbi pošte-
... lca. Njegova krivda ni, če
... a vojaška letala oprem
... a pošto službo; to je
... prejšnjih administracij,
... le dale vojaškim letal-
... najzanimivejšo opremo,
... so vrgle milijone dolar-
... letala, ki niso bila nikdar
... , ker jih sploh ni bilo! —
... je, za katera Roose-
... odgovoren.

... tako ni Roosevelt odgo-
... slobo vreme, ki je po-
... več smrtnih nesreč med
... poštami piloti; če je
... ovoren za snežene vihar-
... aj tudi privatne družbe
... njim odgovornost za
... nesreče svojih pilotov
... njih potnikov v zadnjih

... temu je bila splošna
... med Burbonci, da je Ro-
... naredil strahovito napa-
... je odvzel privatnim ka-
... om milijone zaslužka,
... so, da bo Roosevelt od-
... n za polome zrakoplovnih
... za propast ameriške ci-
... vacije in za milijonov iz-
... ržavljanov-delnika, ki
... stirali svoj kapital v ko-
... la letala. Sam božanski
... rgh je protestiral — na-
... n, kajpada — in brzojav-
... oril Roosevelta, da je
... "veliko napako" ...

... evelt je bil pogumen, da
... il požrne volkove od
... e blagajne, a njegova po-
... et je trajala le nekaj te-
... .

... Potem se je nekaj zgodi-
... osevelt se je zamislil in
... il svoj pogum — pritr-
... čem, da je bil res te-
... . Priklimal je Lindberghu,
... prav ... Vsi veliki "graf-
... in izkoriščevalci, ki so s
... jami pridobili federalne
... je in molzi vlado, imajo
... on pa je v napačnem ...

... ovito spoznanje! Kadar
... Roosevelt prav, takrat je
... nik, ko pa se umakne s
... a pravice in pade nazaj v
... napako, tedaj je storil
... Prav za koga? Za Bur-
... "Priznal je napako in jo
... ano popravil ...

... gledamo to akrobatsko mo-
... je na čelu republike, ali
... o se verjeti, da bo Roose-
... "New Deal" pripeljal
... ko ljudstvo v splošno bla-
... je, potem ko izžene me-
... denarja iz templja?

... moč!

... avci, ki imajo še trohico
... , naj drže svojo pamet
... irano in naj ostanejo trez-
... Ni treba pasti na tla med

... odklonila fašističnem zakon
... n, Svica, 12. marca. — Vše-
... volici Švice glasovali v
... ndumu o novem zakonu
... štito države", ki so ga so-
... i pobijali kot prvi korak k
... . Zakon je bil poražen s
... glasovi proti 416.000.

... Magnatje izrabljajo Roosevelto-
... vo ime, da preprečijo stavko

Detroit, Mich. — (FP) — Le
... obluba, da se bo predsednik
... Roosevelt osebno zavzel, da bo
... avtni delavci v tovarnah
... Buick Co. in Fisher Body Co.
... dosegli svoje pravice na miren
... način, je preprečila stavko. Da-
... si so delavci pristali na odgo-
... tev stavke, ko so dobili zagoto-
... vilo, da se bo v Washingtonu
... otvorilo zaslišanje o njih pritož-
... bah, je nevarnost splošnega od-
... pora proti priganjstvu in niz-
... kim mezdam še vedno velika.
... Magnatje sedaj vpijejo, da je
... Roosevelt proti stavki, kar do-
... kazuje poziv o zaslišanju v
... Washingtonu, ki se odprvi 14.
... marca.

Eksekutivni uradniki Fisher
... Body Co., Buick Co. in Hudson
... Co. so sprejeli predsednikovo
... vabilo in naznanili, da se bodo
... udeležili zaslišanja. Slično iz-
... javo so podali zastopniki uni-
... avtnih delavcev.

Od izida washingtonske kon-
... ference zavisi akcija avtnih de-
... lavcev, ki zahtevajo zvišanje
... mezda za dvajset odstotkov, po-
... novno uposrilev unijskih agita-
... torjev, ki so bili odpuščeni zaradi
... svojih aktivnosti, pravico kolek-
... tivnega pogajanja in priznanje
... unijske. Dalje zahtevajo skrajša-
... nje delovnega tedna na 30 ur in
... plačo in pol za nadurno delo.

Po poročilu unijskih uradni-
... kov organizatorična kampanja
... dobro napreduje. Samo v enem
... dnevu je 600 delavcev, uposlenih
... v tovarni Buick Co., pristopilo v
... unijo. Preteča stavka je povzo-
... čila resno situacijo v tem sredi-
... šču avtne industrije. Ako se bo
... zaslišanje v Washingtonu izja-
... lovalo, je možnost, da bo stav-
... kovni val objel vso avtno indu-
... strijo.

Lewis ukazal rudarjem, naj se
... vrnejo na delo

Tamaqua, Pa. — John L.
... Lewis, predsednik UMWA, je
... odredil, da se mora osem tisoč
... rudarjev, ki so zastavkali proti
... Leigh Navigation Coal Co., vr-
... niti na delo. Rudarji so zastav-
... kali, da tako protestirajo proti
... ustanovitvi obrata v pregovor-
... nih v Rahnu, dočim je kompa-
... nija istočasno pričela obratovati
... premogovnike v Tamaquau noč
... in dan.

Lewis naglašja, da pogodba
... med unijo in operatorji prepo-
... veduje stavko. Ta pogodba je
... bila ratificirana v avgustu l.
... 1930 in unijski uradniki so jo
... pozdravljali kot veliko zmago za
... rudarje.

Rudarji se zavzeli za žrtve Doll-
... fusovega režima

Gillespie, Ill. — Tukajšnja po-
... stojanka Progresivne rudarske
... unijske je sprejela resolucijo, v ka-
... teri se je izrekla, da bo podpi-
... rala boj avstrijskih delavcev
... proti krvavemu Dollfusovemu
... režimu, ki je pobil na stotine
... delavcev, njihovih žen in otrok.
... Uradna kopija resolucije je bila
... poslana v odobritev vsem kra-
... jevnim unijam.

Dolga stavka čevljarjskih
... delavcev

New York. — Ena najbolj
... dramatičnih borb v sedanjem
... stavkovnem valu je stavka pet-
... sto čevljarjskih delavcev v treh
... tukajšnjih tovarnah. Stavkarji
... vztrajajo na piketni straži še 26
... tednov in bodo ostali še nadalj-
... nih 26 tednov, ako bo potrebno,
... pravijo voditelji.

Stavka nozavičarjev

Dalton, Ga. — Tristo delavcev
... je zastavkalo v tovarni Real Silk
... Hosiery Co., ko je kompanija od-
... redila znižanje mezde za deset
... odstotkov.

Laboriti, ki zdaj kontrolirajo
... londonski okraj, bodo posne-
... mali dunajsko delavsko občino

London, 12. marca. — Zmaza
... delavske (socialistične) stranke
... v Angliji, ki je zadnji teden da-
... la delavcem popolno kontrolo
... nad okrajem Londona, največje-
... ga mesta na svetu, je zagotovila
... odpravo "slumov" v Londonu in
... zgradnjo stanovanjskih hiš za
... delavske družine po vzoru Du-
... naja.

Herbert Morrison, ki je zdaj
... predsednik londonske okrajne u-
... prave, v prejšnji delavski vladi
... je pa bil transportni minister,
... je že objavil stanovanjski načrt.
... Nova uprava ne bo nič izgubila
... časa. V sredo se vrši prva se-
... ja novega okrajnega sveta in
... stanovanjski program je prva
... točka dnevnega reda.

Morrison je dejal včeraj, da
... London takoj potrebuje 100.000
... čednih in cenjenih stanovanj za
... delavske družine. Nova uprava
... bo podrla vse "slume" in jih na-
... domestila z novimi stanovanj-
... skimi hišami. Morrison je tudi
... naznanil, naj posestniki ne pri-
... čakujejo znižanja davkov, kajti
... graditveni program bo zahteval
... velike izdatke.

Delavski list podpi Borahovo
... stališče

St. Paul, Minn. — Senator
... Borah je bil v pravem, ko je iz-
... javil, da ni nobene razlike med
... žilavim individualizmom Hoov-
... rove administracije in planir-
... nim industrializmom "newdealer-
... jev", piše Minnesota Union Ad-
... vocate, glasilo tukajšnjih stro-
... kovnih unijske.

"Asociacije delodajalcev dik-
... tirajo določbe industrijskih pra-
... vilnikov", pravi unijsko glasilo.
... "To se očituje v navajanju cen
... in meznih redukcijah. Tovar-
... narji organizirajo kompanijske
... unijske in odklanjajo priznanje
... pristnih delavskih unijske. Deloda-
... jalci dominirajo tudi vse vladne
... delavske odbore in vodijo odlo-
... čen boj proti delavski represen-
... taciji v odborih za izvajanje do-
... ločb industrijskih pravilnikov".

"Krščanski" Dunaj ne mara a-
... meriških filmov

Dunaj, 12. marca. — Dunaj-
... ski komisar je prepovedal pred-
... vajanje ameriškega filma, v ka-
... terem je glavna igralka Mae
... West. Komisar je pojasnil, da
... novi "krščanski" Dunaj ne ma-
... ra takih umazanosti, kakršne
... vsebuje ta film.

Roosevelt suspendiral zračno
... pošto

Washington, D. C. — Pred-
... sednik Roosevelt je v nedeljo u-
... stavil transportiranje pošte v
... letalih. Vsa ta pošta je začasno
... premeščena v vlake, dokler "ne
... bo izgotovljen nov program, ki
... bo jamčil varnost za poštne pi-
... lote".

Civilna vojna v Avstriji: topovi, ki so bruh ali granate na delavske stanovanjske palače, kate-
... re so zgradili socialisti za 60.000 delavskih družin.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne drave (levo
Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in Clevelo
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
ternacijo \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne
vračajo. — Advertni rate on agreement. — Manu-
scripte will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s hitom:

PROSVETA

4657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Domač drobiž

Smrtna nesreča

Terre Haute, Ind. — Louis Kurant, član društva št. 221 SNPJ, se je 6. marca ob eni zjutraj peljal domov s svojim avtom, med potjo pa je na železniškem križišču trčil s vlakom tako nesrečno, da je bil na mestu mrtev. Pokojnik je bil star 47 let in doma iz Strojnika pri Hrastniku na Stajerskem. V Ameriki je bil 29 let in tu zapuša ženo, v starem kraju pa očeta in dva brata.

Se ena nesreča

Cleveland. — Miss Leona Tancek, 23-letna hči iz znane Tancekove družine, je bila zadnji teden težko pobita, ko je avto, v katerem se je vozila, treščil v voz ulične železnice. Neki drugi okupant avta, ki pa ni bil naš rojak, je bil ubit v tej koliziji. Miss Tancek se nahaja v bolnišnici.

Perušakova razstava

Cleveland. — Naš slikar H. G. Perušek je zadnjo soboto razstavil v prostorih, kjer je bil prej Bukovnikov fotografski atelej, zbirko oljnatih slik in lesorezov. Razstava bo trajala do prihodnje sobote.

Novi grobovi

Colorado Springs, Colo. — Tu je umrla Mary Lovšin, po domače Petrovčeva, stara 86 let in doma iz Brež pri Ribnici. V Ameriki je bila 25 let in zapuša dve omožni hčeri.

Cleveland. — Umrla je Helena Simončič, roj. Arko, stara 60 let in doma iz Sodražice na Dolenjskem. V Ameriki je bila 31 let in tu zapuša tri sinove in štiri hčere.

Smrt v starem kraju

Cleveland. — Mary Burja je prejela vest, da je na lgu pri ljubljani umrl njen brat Anton Grosman, star 33 let. V Ameriki zapuša dve sestri. — Louis Batič je bil obveščen o smrti svoje matere Karoline Batič v Lokavcu na Primorskem, stare 37 let. Pokojnica je bila zadnjih 21 let v Ameriki in se je šele v zadnjem decembru vrnila v stari kraj. V Ameriki zapuša dva sinova in dve hčeri.

Uvajanje militarizma na nemških železnicah

Razni ukrepi Hitlerjeve vlade kažejo, da se Nemčija tajno oborožuje

Berlin. — (TIS) — Železniško ministrstvo je te dni poslalo okrožnico, vsebujočo instrukcije, po katerih se bo morala ravnati velika armada 670.000 železniških delavcev.

Te instrukcije se glase, da mora vsak železniški delavec pod 35 letom starosti postati član po državi priznane telovadne organizacije. Ako je že član Hitlerjeve napadalne armade, organizacije jeklenočeladnjev ali železniške policije, lahko vpraša za izvetje od teh ukrepov.

Starejši delavci, ako se fizično sposobni, morajo tudi postati člani "telovadnih" organizacij in učiti se rabe orožja. Vsi drugi, katerih se na temelju zadostnih razlogov ti ukrepi ne tičejo, pa lahko postanejo pasivni člani teh organizacij in jim je s tem dana prilika do podpiranja njih patriotičnih namenov.

Te in slične instrukcije fašističnega režima, ki zahtevajo militaristično vzbujanje nemških delavcev pod raznimi pretekami, jasno kažejo, da se Nemčija tajno oborožuje.

Tehnika dela človeka starega

Sedanjí življenjski način vzrok predčasnega staranja?

Iz statističnih podatkov, izvajajo berlinski profesor dr. Weisbach v svoji novi knjigi, vemo, da je povprečna življenjska doba zlasti v Srednji Evropi narasla. V zadnjem času je opaziti zastoj, a tudi tam, kjer tega zastoja ni, opazujemo, da po edinci prej ostarajo, tudi če živijo dalj časa. Vzrok za to vidi avtor v našem življenjskem načinu, posebno pa v naši tehniki. Napredek nam je pospešil način gibanja in nam ustvaril okolico, ki posega čedalje bolj vsiljivo in hrupno v naše življenje. Čedalje svetlejši umetni svetlobni viri nam dražijo oči, promet in drugi momenti nas dražijo čedalje bolj z nadlogo prahu. Pred vsem pa razbija človeka s svojimi svetlobnimi viri naravno ritmično menso med dnevom in nočjo, delom in počitkom. Naravno delovno prilagoditev najdemo kvečjemu še v poljedelstvu. Če pogledamo logično zgradnjo človeškega telesa in njegovih življenjskih izrazov, nam bo postalo brez nadaljnjega jasno, da pomeni vsako hitrejše gibanje, nego ga lahko dosežemo z lastnimi nogami, močnejšo zaposlitev naših čutov, nego jo je predvidevala narava. Podaljšanje svetlobnega dražljaja z uporabo umetnih svetil po zgledu dneva obremenjuje nedvomno naše oko.

Sveda se ne bo hotel nihče odpovedati civilizacijskim pridobitvam, a gre za to, da se obvarujemo preutrujenosti in da se primerno odpočijemo. Nesmoteni "odpočitek" nam lahko še bolj škoduje nego dražljaji med delom. Prekomerna zaposlitev naših čutil v okviru modernega življenja nam odpočitek usmerja na vsak način v čim večji mir in enoličnost. A posploševati te trditve seveda ne moremo. Človek, ki dela pred vsem na prostem zraku, se bo pod streho čisto boljše odpočil nego na najlažšem gozdnem sprehodu. Finomehanik se bi morda lahko odpočil, če bo poslušal koncert z zaprtimi očmi. Kdor dela ves dan sam, pojde za odpočitek najrajši med ljudi, v samoto pa tisti, ki ima čez dan z ljudmi in truštem največ oprava. V vsakem primeru pa je skrajno nesmoteno, če bi se hoteli po dnevnih hrupih obremenjene živce pomiriti s še večjim hrupom, na plesu, itd., kakor se to čisto dogaja.

Barva obraza in zdravje

Varljivi in zanesljivi nvanji znaki zdravstvenega stanja

"Videti ste slabi" ali "Barva vam je zdrava," to so reki, ki jih slišimo vsak dan iz ust ljudi, reki, ki zvenijo samo kot površne uvodne banalnosti k drugemu pogovoru.

Lajk, ki nima nobene medicinske izkušnje, izbira takšne izraze po svojem zelo osebnem občutku, ki vplivajo nanj razne vrste okolščine, kakor drža človeka, o katerem je govor, razsvetljava itd. Lajk bo tedaj neredko popolnoma napačno presojal stanje sočloveka. Samo zdravnik, ki ima veliko prakso, bo lahko po nvanjem videzu z večjo sigurnostjo ocenil zdravstveno stanje nekega človeka. Zdravnik pozna tudi vse boljše vzroke, ki dajejo človeškemu obrazu različno barvo.

Popolnoma krivo je naziranje, da kažejo rdeča lica zdravega človeka, bleda pa bolnega. Strokovnjak dobro ve, da so primeri zelo težkih bolnikov, n. pr. jetničkov na pljučih v nekem določenem stadiju, ki kažejo na videz zdrava, rožnata lica. Po drugi strani so drugače zdravi, morda le nekaj preobčutljivi ljudje, ki kaj hitro spremenijo barvo svojega obraza, od rožnate v blede, iz blede spet v rožnato itd., ne da bi imelo to najmanjše zveze z njihovim zdravstvenim stanjem. Takšne spremembe temeljijo pač rade tudi na povsem psihičnih momentih, jezi, veselju, presenečenju itd. in nimajo nobenega opravka z organskimi vzroki, najmanj pa

s takšno boleznijo. Tudi na sportnikih, ki so nedvomno zdrav tip, opazujemo po težkih bojih določeno bledoto obraza, kar pa je povsem normalen pojav. Nastala je le tako, da so se žile v velikem telesnem naporu izredno stisnile, tako da kri ne more preplaviti kože in ji dati normalno barvo.

Na podlagi bledega ali rožnatega obraza je mogoče sklepati z neko sigurnostjo na zdravje kvečjemu pri otrocih in zelo mladih ljudeh, a še tu zmote niso izključene.

Med navadno bledoto in tako zvanim "zdravim licem" je pa celo vrsta raznih barvnih odtencev, po katerih more več človek precej zanesljivo sklepati na razna organska bolna stanja pri sočloveku. Pri ljudeh, ki trpijo za dolgotrajnimi, izsuševajočimi boleznimi, kakršne so tuberkuloza, malarija, rak, naletimo n. pr. prečesto na neko posebno rjavkasto barvo obraza. Pri ljudeh, ki trpijo na jetrih, je ta barva nekoliko temnejša z rumenkastimi odtenci. Izrazito rumene obraze dobimo predvsem pri bolnikih na žolču. Pri teh se tudi očesna belina pobarva očitno rumeno. Modrikaste ustnice in obraze kažejo na bolezn srca in dihal, posebno izrazito modrikasto barvo imajo takšni ljudje v akutnih primerih — pomislimo na primer na astmatike in podobne bolnike med napadi dušenja.

Sploh so "nenaravne barve obraz vsaj pri belokožcih še najsigurnejši nvanji znak raznih bolezni, a tudi tu je treba bolezen ugotoviti še po drugih znakih in metodah, preden je možna definitivna sodba. Razni načini prehrane in podobne vnašnje okolščine dajo človeku namreč tudi lahko nenaravno barvo, pri tem je pa lahko zdrav kakor raba v vodi. Tudi nekatera zdravila imajo to lastnost, da človeku prebarvajo obraz na nenavaden način.

Umetni bliski z napetostjo 10 milijonov voltov

Po vseh deželah sveta se trudijo fiziki in tehniki v zadnjih letih, da bi na umeten način proizvajali visoke električne napetosti, kakršne ima narava na razpolago v svojih bliskih in ki obsegajo mnogo milijonov voltov.

Prvi poskusi te vrste so bili v principu zelo preprosti in so navezovali na poskuse, s katerimi je Benjamin Franklin prvi odkril orjaške električne sile, ki se tvorijo v zemeljski atmosferi. S svojimi slavnimi zmaji je takrat izvajal električne iskre iz oblakov.

Tudi pri poskusih nemških raziskovalcev na Monte Generosa so bili naravni bliski tisti mogočni rezervoar, iz katerega naj bi črpali električne sile več milijonov voltov. Nemška ekspedicija je na omenjenem hribu ustvarila prav zamotano omrežje, ki naj bi zbiralo bliske. Na ta način so res dosegli električne naboje 2½ do 3 milijonov voltov, toda prav kmalu se je izkazalo, da so bile priprave ir

stroški preveliki v razmerju z doseženimi rezultati. Pot je bila teoretično pravilna, uspeh pa praktično premalo zadovoljiv. Vrh tega so eksperimenti na Monte Generosa zahtevali tudi človeško življenje, tako da so morali z njimi prenehati. To tem bolj, ker je znanost med tem našla druge, uspešnejše poti.

V laboratoriju cambridgeskega vseučilišča so postavili stroje, ki so bili zmogni producirati 5 do 6 in v zadnjem času celo 7 milijonov voltov. Elektromagnetne naprave tega laboratorija, delo pomembnega fizika prof. Kapitza, so pravo čudo moderne tehnike. In kadar stopijo v akcijo, se mora na stotine metrov daleč umakniti vsako človeško bitje. Če bi namreč po kakšnem nemilem slučaju med skiperimentiranjem prišlo kaj narobe, če bi nastala kakšna eksplozija bi bili učinki strašni.

V najnovejšem času je prvenstvo za proizvajanje najvišjih električnih napetosti prešlo spet v Ameriko, in sicer na tehnološki zavod v mestu Cambridgeu v državi Massachusetts. Tu so montirali elektrizirani stroj, ki producira električno silo na elektrostatični podlagi, torej na precej starinski način, ki ga poznamo prav iz prvih ur šolskega pouka o elektriki. Toda ta stroj je že po svojih dimenzijah nekaj nezasiščenega, nekaj takšnega, česar svet do danes še ni videl. Ljudje, ki upravljajo ta stroj, so pravi palčki v primeru z njim. Tu se proizvajajo bliski katerih napetost znaša do 10 milijonov voltov. Ti bliski nastajajo med obema kolektorjema stroja, ki imajo obliko aluminijastih votlih krogel s premerom 5 m. Krogli sta montirani na 8 m visoka cilindra, ki se lahko blizata ali oddaljujeta drug od drugega na dveh vozeh, oziroma po tračnicah, s čimer nastajajo daljši ali krajši bliski. No tranjost obeh krogel in cilindrov je za laika nepojmljiv kaos vseh mogočih električnih vodov in rabi obenem kot kabina za raziskovalce, ki vršijo eksperimente. Tu v notranjosti ogromne priprave, so namreč absolutno varni pred velikanskimi energijami, ki se nabirajo na površju krogel in preskakujejo med njima. Poskusi, ki jih vršijo s to napravo, pa rabijo tistemu največjemu smotru, ki ga imata današnja fizika in tehnika: drobitvi atomov. Končno moramo omeniti, da je prve poskuse s toki visoke napetosti in za proizvajanje umetnih bliskov vršil naš slavnij rojak Nikola Tesla v Ameriki.

Vladni odbor odredil volitve

Asheboro, N. C. — Med več sto nogavičarji, ki so zastavkali v tovarni Bossing Co. pred desetimi tedni, in upravo je bilo s posredovanjem pokrajinskega vladnega delavskega odbora sklenjeno premirje. Stavkarji so ali v boj za višje plače in priznanje unije, vladni odbor pa je sedaj prisilil kompanijo na svobodne volitve, pri katerih se bodo delavci lahko izrekli za svojo ali kompanijsko unijo. Volitve se bodo vršile pod nadzorstvom vladnega odbora.

Agitirajte za Prosveto!

Na sliki ni prometni policaj, temveč novi belgijski kralj Leopold III., ki so ga ustoličili nekaj dni potem, ko se je njegov oče ubil v hribih.

Kako so na Dunaju obožali

Po "Neues Wiener-Journalu"

Včeraj dne 15. febr. 1934 je pisal gornji dunajski dnevnik o prvi justifikaciji delavca dunajske vstaje sledeče:

Delavca M. so postavili pred preki sod ob 14. uri in ga po kratkem zaslišanju prič tudi takoj obsodili na smrt na vešalih.

Državni tožitelj je sicer sam priznal, da ob času, ko so delavca M. prijeli, še ni bil nabit razglas o prekem sodu, ampak šele pol ure pozneje, toda radio je razglasil preki sod že 10 minut po 2. uri in vendar ne more vsaki državljan zahtevati od nas, da bi mu objavo prekega sode postavili na dom. Nadalje je državni tožitelj izjavil, da sicer res ni nobenih dokazov da je delavec M. res tudi streljal, ali sploh rabil orožje. Toda to po mnenju državnega tožitelja sploh ni potrebno, glavno je, da so ga prijeli iz vrst borečih se delavcev.

Uro pozneje je bil obsojeni v samotni celici, kamor sta se prišla posloviti žena in sin.

In čepet uro pozneje so prenesli obsojenega, ki je bil težko ranjen in ni mogel sam hoditi, na morišče. Z njim je prišel tudi duhovnik, ki je bral pred njim molitve.

Prišel je krvnik v črni obleki in s črnim klobukom na glavi pa s črnimi rokavicami.

Ko so obsojenega zagrabil krvnikovi pomočniki, je obtoženi "besno govoril marksistične fraze o človekoljubnosti, pravičnosti, bodočnosti delavskega razreda, enakopravnosti in ljuto napadal postopanje prekega sode."

Labudjo pesem obsojenega delavca zadnje trenutke pred smrtjo pa so prekinili krvniki in njegovi pomočniki, ko so izpod obojenega sunili podnožnik.

Gornje poročilo povzemamo dobesedno iz znanega dunajskega "Journala". Svojo sodbo o piscu tega strahotnega poročila, o listu in vseh onih, ki so nazorov okrog tega časopisa, si bo lahko napravil vsak sam. Vprašamo samo eno: Kdo bo verjel, da opleta človek na morišču, ko gleda smrti v obraz, s frazami? Mi smo trdno prepričani, da je govoril obsojenec takrat ne fraz, ampak strahotno obožbo onih, ki svojega sovraštva ne morejo zatajiti, niti ob veličanstvu smrti.

D. P.

Za pravično postopanje napram inozemcem

Sedanjí komisar za priseljevanje in naturalizacijo je z ozirom na razne upravičene kritike proti prejšnjemu ravnanju svojega urada poudaril, da "prosekucije" ne smejo nikdar degenerirati v persekucije. Z drugimi besedami, da izvrševanje zakonov, kar se tiče inozemcev, ne sme nikoli napraviti vtis zatiranja.

Da novi duh preveva sedanjo upravo tudi, kar se tiče departamenta za delo in urada za imigracijo in naturalizacijo, je razvidno iz okolščine, da je sedanji komisar Daniel W. McCormack dal pripraviti vrsto študij v svrhu, da priseljeniki nadzorniki, naturalizacijski izpraševalci in drugi uradniki tega federalnega urada dobijo boljše pojmovanje o novem naziranju federalne vlade v stvarih imigracije in naturalizacije in o človeških vprašanjih, ki so vedno v zvezi z imigracijo in naturalizacijo.

Na podlagi teh študij je bilo pripravljenih mnogo predavanj za uradnike te službe. Prvo izmed teh tedenskih predavanj vsebuje pregled kritik imigracijske in naturalizacijske službe v prošlosti. Izmed drugih navedenih izvenzakonite metode, ki so bile v rabi pri zasledovanju inozemcev, nezakonito bivajočih v tej deželi. Take metode so bile na pr. aretacije brez zapornega povelja (warrant), držanje inozemcev v zaporih brez zaslišanja, dejanske fizične zlorabe inozemcev in "third degree" načini ob zaslišanjih, nepotrebnih zaporov, poudarek na kvantiteti in ne na kvaliteti deportacije, preveč uvaževanja tehničnosti, pomanjkanje enoličnosti, kar se

tiče kvalifikacije za naturalizacijo itd.

Komisar McCormack je poudaril: "Napravili smo znaten predek v zbližanju tega problema. Ni več "raids" na družine ne shode, ni aretacij brez njihovega postopanja. Slučaji v zvezi s padli od 1000 na 500. To je bilo upravičeno, je bil razpon znižan na svoto, ki more inozemec plačati, da si skribi začasno svobodo. Kjer je našlo, da je inozemec delavca značaja in slovesa, je bil puščen na svojo častno besedo v varstvo družine, odvneti li kake dobredelne organizacije."

Kjerkoli je mogoče, se pri začetku in končno zaslišanju, lični imigracijskim inspektorjem. Uredilo se je potrebno, se prepreči ločitev družine, da se dajejo sredstva za odvsnih sorodnikov onih inozemcev, ki jih je treba deportirati. Dandanes, kar se tiče deportacije, se največ poudarja depiranje kriminalnih inozemcev.

Komisar poudarja potrebo galega postopanja. Nadzorniki morajo nabirati ne le dejstva, ki so proti inozemcu, marveč tudi uvaževati vsa dejstva, ki so njemu v prilog. In v njih predlogih morajo poudariti obe fazi dejanskega stanja. Komisar tudi poudarja svojo uradnikom, da "uljudnost in zbir prav malo stane, ali je boljše sredstvo v izvrševanju šega dela".

Socialisti na Poljskem sprejeli nov program

Izrekli so se za delavsko diktaturo v dobi prehoda

Varšava. — Na zadnji konvenciji v tem mestu so se poljski socialisti izrekli za revolucionarni socializem: za diktaturo v prehodni dobi in za ekspropiacijo kapitala predvsem veleposestnikov, fof in baronov, ki so glavni dajoči faktor v državi.

Kot nemški socialisti poljski niso zavrgli demokratskih načel; izrekli so se za poljsko delavsko demokracijo po solidariji revolucionarne in revolucije same. Ko delavci kmetje dobe vlado v roke, bo glavna naloga, da uničijo ceno in ji onemogočijo porabo. Šele ko bo to doseženo, bo mogoča doba demokracije, prave letarske in kmetijske demokracije.

Konvencija je sprejela obsežen program za gradnjo socializma. Važno točko tvorijo grani del programa — Poljska je v pretežni večini poljsko država. Delavska in kmetijska vlada bo ekspropiirala vsa posestva ter zemljo dala kmetom in delavcem.

Za diktaturo se konvencija izrekla soglasno, ampak s neko. Resolucijo o tem vprašanju je predložila eksekutivna stranke.

"Z večino ste sklenili, da vlada za socialistično strukturo človeške družbe. Vhodni dobi vlada diktaturo, pozabite pa, da bomo pred tom ostali smešni, če te resneje ne podkrepimo z resničnostjo silo. Naša prva naloga je ustvarimo to silo. To bomo segli le z neutrudljivo kooperacijo vseh članov stranke." S temi besedami je predsednik Zlatko zaključil konvencijo.

Med radikalnim elementom Poljskem je zadnje čase prišlo večjeja zedinjenja. Pred meseci so se socialistom pridružili tudi levičarski komunisti trockijevci in skupina, ki se imenovala antistalinovci. Ta ma "komunistična opozicija" ožje sodelovanja je prišla med židovskimi socialisti, ki so organizirani v militarni "bundu", in poljskimi socialisti.

V eksekutivno so bili imenovani vsi voditelji, ki so v trdnjavi zaporih v Brestlitovsku razvijali proti Pilsudskijevemu režimu.

Tudi okus

— Dajte mi knjigo, toda dolgočasno, temveč napeto, in burljivo.

— Evo, najnovejšega romana, gospa. V njem je 11 umorov.

— Pa mi ga dajte. Čitam romane, ki je v njih vsaj življenje.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

POŽAR V SAVINJSKI DOLINI

Okolnini pogorelo 10 hiš, škoda za pol milijona

21. februarja je zadela vas Okonino pri Retici ob hudem požaru katastrofalni požar, ki se je razširil na druga poslopja in tu cerkev in župnišče. Šele s pomočjo gasilcev je uspelo mnogim gasilcem, da so požar zaustavili, škoda pa je za nad pol milijona dinarjev.

Krog polnočja je sredi vasi prišlo do požara, ki se je razširil na druga poslopja in tu cerkev in župnišče. Šele s pomočjo gasilcev je uspelo mnogim gasilcem, da so požar zaustavili, škoda pa je za nad pol milijona dinarjev.

Monar Mariborčana. — Matjaž Anton Butolen se je nekaj dni pred prihodom v Slovenijo Bistrico ter s sobo v hotelu Neuholdu. Zgodilo se je, da je v sobi v hotelu Neuholdu. Zgodilo se je, da je v sobi v hotelu Neuholdu.

Nekega znamenitost je gotovo letoletno tekmovalstvo bekrijev za predsedniško čast. Tekmovalstvo se vrši vsako leto na zadnji ponedeljek v februarju. To je bilo leto 19. februarja, ko so zbrali v svoji goščici najmlajše tekmuječe, kdo se naj bo največje alkohola. Tekmovalstvo je bilo zelo resno, čeprav dobi tekmuječi samo naziv predsednika tekmovalstva.

Nesreča na progi. — Ob progi med Bučecovci in Hrastjem Moč je korakal 75 letni Julij Rauter iz Murskega. Ker je zelo gluh, ni slišal prihajajočega vlaka, ki je pripeljal za njim. Strojvodja je dajal znake, ki jih pa Rauter ni slišal. Strojvodja je sicer hitro začel ustavljati vlak, a preden je obstal, je lokomotiva že podrla Rauterja ter mu prizadela mnogo poškodb. Dobil je mnogo ran po obrazu, mnogo notranjih poškodb ter mu je tudi zmečkalo desno stopalo. Starčka so naložili na vlak ter odpeljali v Gornjo Radgono, kjer so mu nudili prvo pomoč, nakar so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ga malo upajali, da bi mu rešili življenje.

Človekoljubni davkarji v Zagrebu. — Odkrili so v Zagrebu sleparije v mestnem davčnem uradu. Sleparije so vršili uradniki že kakih deset let, a šele zdaj so jim prišli na sled. Nekateri davčni uradniki so dali svojim znanjem potrdilo, da so plačali davke. Za potrdilo so prejeli seveda razne nagrade. To so prakticirali predvsem pri taksah na avtomobile. Pozapirali so nekaj teh uradnikov in so mislili, da je stvar v redu.

Pa ni bila. Iz te afe se je rodila druga in izkazalo se je, da so imeli v davčnih uradih cel sistem, po katerem so delali. Viki davčni uradnik Bosanović je vodil evidenco o plačnem kuluku (posebnem davku za ceste). Pri njem so našli posebno beležnico, v katero je zapisoval svoje kliente, ki jim je bil dal

potrdila o plačnem kuluku, čeprav ga niso plačali. Na to beležnico je celo napisal humorističen naslov: "Tjeraj kuluk!" Zdaj so oblasti osumile vse davčni urad in vse njegove oddelke sleparij, tako da bodo v vseh uradih izvedli strogo preiskavo, da doženejo, ali niso oškodovali tudi državno blagajno pri raznih davkih na taksah. Imen visokih uradnikov, ki so zapleteni v to afero, seveda ne objavljajo.

Begunci iz Avstrije. — Po zloumu socialnodemokratskega gibanja v Avstriji je preko naše meje pribežalo več avstrijskih begunccev socializma v našo državo. Oblasti jim niso delale ovir, ter so jim dovolile azilsko pravico. Nastanili so se v Mariboru, kjer so socialisti takoj osnovali odbor za pomoč avstrijskim beguncem ter v Delavski politiki objavili poziv vseh javnosti, naj s prispevki pomaga beguncem, ki nimajo zdaj doma ne sredstev. Nekaj begunccev je prišlo tudi v Ljubljano, kjer so jih nastanili v Delavski zbornici.

Socialistična zmaga pri rudarskih volitvah

V nedeljo 18. febr. so se vršile v rudarskih revirjih Trbovlje, Hrastnik, Zagorje, Huda Jama itd. volitve obratnih zaupnikov. Nacionalistična strokovna organizacija si je na vse načine prizadevala, da bi si priborila vsaj nekaj zaupnikov. Da bi to dosegla, je skušala doseči novo volilno metodo: vsak obrat naj voli posebej. Pravila pa pravijo, da volijo vsi obrati v enem kraju skupno, in kdor dobi večino, dobi zaupnike. To pravilo so hoteli nacionalisti ovreči, ker so vedeli, da ne bodo dobili v nobenem obratu večine. Nakana pa jim ni uspela.

In tako so bili v vseh revirjih izvoljeni zaupniki socialistične liste. Zanimivo je razmerje glasov v Trbovljah. Socialisti so dobili 1409 glasov, nacionalisti pa 627. Te številke so zanimive, če pomislimo, da so se pri volitvah v delavsko zbornico pokazale prav narobe številke. Takrat so nacionalisti v Trbovljah dobili 1444 glasov, socialistična lista pa 509. Takrat so nacionalisti hoteli triumfirati, pa so rajši opustili, ker je vsa Slovenija ob takih številkah vedela, da so nacionalisti vtihotapljali svoje glasovnice. Pri občinskih volitvah in sedanjih volitvah obratnih zaupnikov pa je bil izid enak: zmagali so obkram socialisti, ki so jih podprli — v boju proti nacionalizmu — tudi pristaki Jugoslovanske strokovne zveze (krščanski).

Nacionalistična strokovna zveza je doživela nov poraz.

Stotake ponarejal. — V Mariboru so se pojavili pred tednom ponarejeni stotaki, ki jih je policija ocenila za "slabo ponarejene". Izašla je ponarejevalca v osebi 36 letnega trgovskega pomočnika Hugona Perka. Ko so stopili detektivi v njegovo stanovanje, so ga zalotili ravno pri ponarejanju. Ravno je tiskal bankovce, pa so mu pobrali nekaj že natisnjenih bankovcev in vso pripravo za njih tiskanje. Izročili so ga sodišču.

Neznana bitja

Živijo v najgloblji globlinah morja in v ognjenih globlinah podzemlja

V zadnjih tednih je nastal globok molk okoli znamenite pošasti Lochneškega jezera. Čeprav so jo videle verodostojne priče in so jo tudi fotografirale, je izginilo upanje, da bi jo dobili v roke in svet ni več prepričan, da gre za kakšnega predpotopnega zmaja. Se vedno pa je ostalo odprto vprašanje, ki je v tem času zanimalo milijone ljudi: Ali so na svetu bitja, ki jih še ne poznamo?

Človek, ki ve, da ni na zemlji nobenih "belih lis" več in da poznamo vsaj v grobem celo predele obeh tečajev, bi bil pripravljen, odgovoriti na to vprašanje brez nadaljnega nikanja. Vendar ni nobeno pretiravanje, če trdimo, da poznamo n. pr. ozemlje okrog Kopernikovega krožnega gorovja na luni dosti bolje in točneje nego neka ozemlja osrednje Brazilije ali Osrednje Afrike. Tu so doslej povsem nedostopni velikanski pragozdi in lahko je mogoče, da živijo v njihovem dušljivem ozračju, v njihovih temnih skalnih jamah bitja, ki jih ni registrirala nobena prirodopisna knjiga. Saj bi ne bilo prvič, da je znanost naletela na živali, o katerih prej noben človek ni imel niti pojma.

Poglejmo n. pr. v globine oceanov. Še do l. 1840. so mislili, da v globini 100 m pod gladino ni možno nobeno življenje, toda potem je odkrila slovitá Hallengerjeva ekspedicija in za njo druge tisoče in tisoče bitij, ki so živele dosti, dosti nižje in ki so po svojih oblikah predstavljala deloma povsem nove vrste: ribam podobna bitja s teleskopskimi očmi, bitja, ki si sama svetijo v neprodorni temi morskih globin, polipi, korale, morske ličije, radiolarije itd.

Nekega dne so iz oceanske globine izlekli celo nekaj, kar je obetalo pojasniti zadnje skrivnosti o bistvu in nastajanju življenja: sluzi podobno maso, po sestavi skrajno primitivno, ki ni bila živa, a je po vsem videzu skrivala v sebi vse podlage za življenje v sebi. Veliki nemški naravoslovec Haeckel je menil, da je človeštvo rešilo eno najvažnejših uganek sveta, kajti iz te sluzne mase, ki nastaja na morskem dnu iz slučajno skupaj došlih snovi, se razvija življenje samo po sebi, najprej v enostaničnih bitjih, potem v zamotnejših večstaničnih do rib in vretenčarjev. Žal je ta uganika kmalu dobila še drugo, porazno rešitev: Hudomušen Anglež, naravoslovec Buchanan, je prišel nekega dne in dokazal, da je ta dragocena praživiljska sluz čisto navaden — mavec, ostanek tovora nekega potopljenega angleškega parnika...

Toda resnično čudovitih bitij ima svet vendar še vedno nekaj v zalogi. Pred nedavnim je vladalo še splošno in tudi znanstveno podprto naziranje, da noben živ organizem ne more dalj časa in kaj šele trajno živeti v

temperaturi okrog 100 stop. Ogenj je uničevalec vsega živega. Pred tremi, štirimi leti pa je odkril švicarski raziskovalec dr. Spengler v kamenju južnoafriških rudnikov, v kepah aluminija in v vreli smoli enostanična bitja, ki jim temperatura 200, 300 stop. nad ničlo ni mogla do živeti. S to najdbo je prebil veliko luknjo v dogmo o mejah življenja, ki je veljala dotlej in človeška fantazija ima prosto pot, da si izmišlja nova, neznana ozemlja življenja.

Gotovo je treba še mnogo poguma za domnevo, da bi utegnilo življenje bivati tudi v tistih spodnjih plasteh zemeljske skorje, kjer se kamenine, kakor granit, topijo v vročini kakor maslo. Morda pa je le res, da utegnejo tudi v tem podzemeljskem svetu živeti bitja, ki se v njegovih vrelih valovih počutijo prav tako dobro, se hranijo, množijo in umirajo kakor ribe, polipi, morske ličije in radiolarije v brezdanjih globlinah oceanov.

PROBLEMI PRISELJENCA

Pritožbe proti prekršitvam kodeksov NRA?

Vprašanje: Ako se delavec pritoži proti delodajalcu, ki se ne ravna po kodeksu NRA, ali se pove delodajalcu ime pritožitelja? Tudi mi povejte, kje je mogoče dobiti prepis industrijskih kodeksov?

Odgovor: Ime pritožitelja ostane tajno, kajti drugače bi bil v nevarnosti, da ga delodajalec odpusti. Za pritožbo naj se uporabi uradna tiskovina, ki jo je dobil pri vsakem poštnem uradu. Pritožba naj se pošlje na "district compliance director" v onem kraju, kjer je sedež podjetja. Ni treba zapriseženega podpisa pred notarjem, ali seveda taka pritožba v obliki affidavitu ima več veljave. — Kar se tiče prepisov raznih "industrial codes", jih morete dobiti od "district compliance director" ali od "Superintendent of Documents", Washington, D. C. Vsak prepis stane 5 centov.

Najvišji znesek poštnih nakaznic

Vprašanje: Koliko denarja se more največ poslati po pošti poštne Money Ordra?

Odgovor: Najvišji znesek je \$100, ni pa nikake omejitve, koliko Money Ordrom smete kupiti. Zato, ako hočete komu poslati, recimo \$200, morete kupiti dva Money Ordra po \$100. Flia.

Vzrok za ločitev

Zena nekega češkega industrijca je šla k odvetniku in mu rekla, da se bo ločila od svojega moža.

"Ali imate tehten vzrok?" jo vpraša advokat.

"Imam ga. Na desni roki svojega moža sem včeraj videla velik briljantni prstan."

"Oprosite," se začudi odvetnik, "to vendar ne more biti vzrok za ločitev!"

"Pač. Desna roka mojega moža je namreč njegova tipkariča."

"PAGLIACCI"

Vloga Cania v Leoncavallovi tragični operi "Pagliacci" pripoveduje Giovanni Martinelli — ki jo je v soboto dne 10. marca broadcastala Metropolitan Opera Association, je običajno pel slavni Caruso.

Ko sem prišel pred leti v New York, se nisem te vloge navedel. Slednjič sem se je vendarle lotil. Po Carusovi smrti je pa ta vloga takorekoč na mojem dnevnem redu. Več sem jo pel kot katerokoli drugo, izvenmorda vlogo Radamesa v "Aidu".

Leoncavallo ni komponiral samo godbe, pač pa je spisal tudi libreto. Snov je povzeta po nekem tragičnem dogodku, ki se je završil v njegovem rojstnem kraju.

Leoncavallo oče je bil sodnik ter je vodil obravnavo proti krivcem.

Dejanje se vrši v mali kalabrijski vasi na velik praznik. V vas pridejo potujoči komedijanci.

Giovanni Martinelli

tje, postavijo provizorično gledališče in se pripravljajo na večerno predstavo.

Canio, ki je glavar družbe, piše v vaški krčmi, dočim dvori lepi ženi Neddi grbasti klovn Tonio. Nedda ga udari z bičem, on ji pa priseže maščevanje.

Neprestano ji je za petami ter razkrije, da namerava pobegniti s čednim in bogatim kmetom Silvio.

Naklep izda glavarju, ki je pa prepozen, da bi spoznal ženinega ljubimca. Kot dober komedijant pa hoče odigrati svojo vlogo do konca. Ob svojem nastopu zapoje krasno arijo "Ridi pagliaccio".

Drugo dejanje je nekaka igra v igri.

Nedda igra nezvesto ženo, Canio pa varanega moža. Canio se izpozabi v vlogi in zahteva od svoje žene, naj mu izda ime svojega ljubimca. Canio potegne nož in jo zakolje. Silvio ji prihliti na pomoč, pa tudi njega zakolje. Zagrinjalo pade, in Canio mrmra: — Konec komedije.

Pri sobotni predstavi, ki je bila broadcastana pod pokroviteljstvom Lucky Strike, je pel vlogo Cania Giovanni Martinelli, Neddo je pela Queena Mario, Lawrence Tibbett je bil Tonio, Alfio Tedesco Beppe, George Cehanovski pa Silvio.

Vinzenzo Beleza je dirigiral. Poleg opere "Pagliacci" so dali tudi opero "Salome".

NEKAJ ZA VSE

Statistika govori, da oboleva čedalje več ljudi za angino pectoris.

Človeško telo sestoji v glavnem iz vode, in sicer je vsebuje telo odraslega človeka 59 odstotkov, telo novorojenčka pa 66 odstotkov.

O pitju vode med jedjo se strokovnjaki še niso mogli zediniti. Nekateri ga smatrajo za škodljivo, za kar pa ni nobenih dokazov. Seveda se človek med jedjo vode ne sme preveč naložiti. Če že čuti močno žejo, naj se napije dobrega čaja pred jedjo ali po njej. Med jedjo pa zadostuje nekoliko požirkov, da napravijo jed okusnejšo in olajšajo žvečenje.

Slika iz Pariza tekom zadnjih fašističnih izgrediv. Drhal razkopava cesto in gradi barikeade proti policiji in vojaštvu. Izgrediv so se udeležili tudi komunisti ob strani fašistov. Socialisti in socialistično orientirane unije so par dni pozneje uprizorile 24-urno splošno stavko proti fašizmu. Stavka je bila izpomantna demonstracija francoskega razrednega delavstva.

LEONHARD FRANK

KARL IN ANA

Prevedel MILE KLOPČIČ

Ana je nosila izprano, modro obleko iz preproste blaga. Na bokih in visokih prsih je bila obleka od solca še bolj obledela. Njen preprosti, pravilno izoblikovani obraz bi bil lahko služil naravi za vzor krepkih, ljubeznivih in odkritosrčnih žensk.

Kakor pri brivcu je položil svoj sveženjček na oguljeni stol in klobuk nanj. "Stole bom moral olužiti in sveže prepleksati. Že takrat sem ti rekel, da barva ne bo dolgo držala."

Ana se je takoj spomnila teh besed svojega moža. Zmedenost jo je spreletela.

"Torej me nisi spoznala!"

"Kdo pa ste vi?"

Njegov obraz je postal ves bel, tudi ustnice. "Rihard."

Tedaj je stopila nazaj, oprta z roko na mizo. "Moj mož? ... Vi vendar niste moj mož!"

"Ana!" Napravil je dva koraka, od razburjenosti so mu klecnila kolena, in sedel. "Ana!" Njegov glas se je je dotaknil.

Kakor ženska, ki celo v uri, ko jo usoda težko udari, kar lepo dalje opravlja tiste majhne vsakdanje posle, tako je šla k plinskemu gorilniku, obesila solnico, zbrala vse tri rabljene vžigalice in s povešeno glavo za nekaj hipov odrevenela.

V natanko isti drži, kakor jo je bil Karl malo poprej videl s svojim notranjim pogledom.

Obrnila se je tako, kakor da je bila v drugi sobi in se je zdaj spet vrnila v svojo. Na mlačno belih senčah so se pojavile rdeče lise.

Njeno čisto, nepokvarjeno bistvo ji ni dopuščalo, da bi celo proti trdnemu prepričanju kar precej in popolnoma izgubila zaupanje v nekoga, ki je govoril s takim glasom. Gledala je kot hudo napadena ženska, ki se ne zna braniti.

"No," je rekel, "no, Ana, mi ne verjameš? ... In jaz vidim na svetu edinole tebe." Njegovo smehljanje je preletal topli tok življenja z vso nadlogo in vso srečo življenja, in laž mu je postala resnica, ko je rekel: "Moja žena si."

Ana je vedela, da ni govoril resnice, obenem pa je čutila v njegovih besedah resničnost njegovih čustev. Prekrižala je roke pod prsa in stala je vsa zmedena, ker tuji mož, ki je sedel sklonjen tamkaj na stolu, ni bil njenemu občutju brezpogojno tuj.

Stopila je k omari. "Sveta nebesa! Zakaj pravite to!"

Brskala je po predalu in pomolila Karlu orumenelo dopisnico. "Tako dolgo že! Stiri leta že!" Takoj je spet položila roke pod prsa in jih prekrižala.

Karl je bral sporočilo vojaških oblasti, da je Rihard dne 4. septembra 1914 padel, obrnil dopisnico in jo obrnil še enkrat, prebral znova in se nasmehnil: "To ne drži. To torej kratkoma ne drži, Ana."

Prišel jo je za roko. "Kar tu-le pišejo! ... Mi že lahko verjameš."

Bil je tako ganjen in sproščen od veselja, da je Ana šele čez hip potegnila svojo roko iz njegove. Groza ji je bila na obrazu in hkrati blazno upanje žene, ki utegne malo po smrti svojega življenjskega druga verjeti, da bo dragi kakor zmerom vstopil zdaj zdaj skozi vrata.

Poskusila se je ogniti. "Mogoče ste lažni!" V naslednjem trenutku je pomislila: Pošljem ga proč. Sosedje pokličem na pomoč. In rezala hkrati kruh, položila nož in vilice na mizo in klobaso na krožnik. Naj jabolko olupim?

"To vendar še veš."

Naglo kot misel ji je planila kri vse do čela. Olupila je jabolko, ga razrezala na štiri dele. Odstranila peške, spretno, kar tako mimogrede.

Bilo je prvič v njegovem življenju, da je žena, ki jo je ljubil, nekaj storila zanj.

Ko se je slučajno ozrla kvišku in videla nje-

govo ganjenost, je spreletel jedva viden smehljaj globoko resnobo njenega obraza. Primaknila mu je krožnik za spoznanje bliže.

"Kaj ni več starih vilic? Tistih s tremi rog-lji, katerih eden je nekoliko krajši!"

Tedaj je šla kot v sanjah k predalu in mu prinesla tiste vilice.

"To so tiste," je rekel veselo in se ozrl v Ano, ki je zasajana sedla na stol.

Sedela sta pod lučjo, štiri stene so ju skrivale pred svetom. Svetilka je brnela. Na desni je stala postelja, njej nasproti kuhinjska omarina in ob zadnji steni stara otomana, pomaknjena nekoliko v sobo. Okence je bilo kvadratno. Dišalo je po vložnem sadju in hladno po moki. Šest steklenic s sadjem je stalo kot v okras na stenski polici.

Če živita dva človeka več let neprestano skupaj, prevzameta drug od drugega majhne posebnosti, kretnje, besede. Prepadena je Ana gledala tega moža pri jedi, ker je tudi on rezal kruh v podolžnih rezinah.

Karl in njegovo hrepenenje, njegov glas, njegovo čustvo, vse to je planilo v njeno večletno osamelost kot zaželeno življenje ter zbudilo čustva, ki so bila v ostrem nasprotju z njenim razumom. V trenutkih, ko ni premišljala, je verjela.

"In v pondeljek grem iskat delo ... Prav?"

Potem meni ne bo treba več v tovarno. Potemtakem bo vse lahko spet kakor nekoč in mogoče še lepše, je pomislila. "... Zakaj pravite, da ste moj mož, zakaj pravite to?"

"Toda Ana! Ana!"

"Saj sem ga imela tako rada. Dober je bil z menoj. Zmerom dober! Tega nisem mogla pozabiti. Nisem ga mogla pozabiti."

Val ljubosumnosti mu je vzel zaupanje v samega sebe. In šele zdaj je začel zavedno lagati iz bojazni, da bi utegnil spet izgubiti ženo, ki je mislil, da jo že ima.

Odrinil je krožnik in se ozrl na okrog.

"Zavesa na oknu so nove? Takrat sva kupila vendar rumene. Prodajalec je rekel: To vam je priložnost. Se spominjaš?"

"Spominjam se. Sveta nebesa!"

"Kako je z odplačevanjem, Ana?"

"Vse sem odplačala v teh štirih letih."

Karl si je vihal obrvi, kakor viha kdo drugi brke, kretnja, ki jo je bil prav tako prevzel od Riharda in ki jo je Ana osupla opazovala.

"Potemtakem bi pa lahko brez kakšnih posebnih skrbi znova začela ... Zdaj bo vse dobro, Ana ... Poglej me ... Daj, pogledaj me, Ana."

Glava ji je omahnila na prekrižane roke.

"Se bo treba pač šele privaditi." Pod njegovo roko, ki je neprestano nežno božala njene lase, se je drgetajoče telo polagoma pomirilo.

Vstala je. Njegove poteze so bile mehke in obenem trdne. Pospravila je z mize.

Karl je stal s povešeno glavo tiho v kotu.

Ena napačna beseda, en napačen glas bi učinkoval v tej minuti razdirajoče kakor zarez z nožem.

Iz vsega njenega ravnanja—kako je pospravila neznatni nered na mizi, kako je Karla večkrat mimogrede pogledala, zaprla okno ter ga zagrnila z nočnim zastorkom—je videl, da je bila sklenila zavzeti do tega dogodka stališče, da vidi, kaj bo iz tega.

Voljno je odgovarjala na njegova vprašanja—da dela v kartonažni tovarni, koliko zasluži—in obenem še potrgala ovenele cvetove z dveh geranij.

In potem ni bilo nobenega dela več. Pripravljena je bila, da leže spat. Slonela je s hrbtom na okensko polico.

(Dalje prihodnjik.)

Zapiski političnega kaznjence v Italiji

Za Prosveto napisal Peter Zele

(Nadaljevanje.)

"Rad bi se rešil tega ničvrednega posla, pa ne morem", mi je tožil nekoč. Družino imam, toliko let službe, najbolje bo, če strpim še par let in dovršim službeno leta. Potem bom vstopil v pokoj in nasell se bom določil proč od kaznilnic in ječ, da pozabim, kar sem videl in slišal v teh letih. Verujte mi, da sem mnogo trpel, ko sem opazoval kaj se vse počne z ljudmi. Pa bil sem brez moči. Nisem jim mogel pomagati. Edino, kar sem mogel, sem storil. Naskrivaj sem jim nosil v temni kruha in tobaka. Seveda tvegam kolikor toliko. Pet ali deset dnevno plačo lahko izgubim in to se pozna. Plača je majhna, družina boče jesti. Pa ne morem ravnati drugače."

"Zakaj pa ste vstopili v to službo?"

"Mlad sem bil pa neizkušen. Pa še neki drugi dogodek me je privedel, tako rekoč prisilil do tega. Pri nas v Sardiniji je šlo tu in tam v navadi krvna osveta. Neka sosedna družina je bila z mojimi v prepiru, ki se je prevrgel v pravcato sovraštvo.

Sovaštvo je bilo tak silno, da smo si stregli eden drugemu

po življenju in prišlo je do tega, kar je moralo priti. Moj brat je ubil sosedovega sina. Med tem časom sem služil vojake. Seznanil sem se z življenjem v drugih bolj civiliziranih krajih in se sprijateljil z nekim Lombardijcem. Kar naenkrat dobim vest od domačih, da je padel tudi moj brat. Postal je žrtev krvne osvete. Sosedje so se maščevali.

Hudo mi je bilo. Jokal sem neprestano. Zelo sem ljubil brata in sklenil sem, da ga osvetim, ko bom prost vojaščin. Moj prijatelj pa me je razgovarjal. Rekel mi je, da ne bom koristil mrtvemu bratu, če uničim še eno človeško življenje, sebi pa bom škodoval prav gotovo.

Ce ostane zločin nepojasnen, bo zadela tudi tebe prej ali slej krogla tvojih sosedov. Dobil je boj v prsa ali pa v hrbet, kakor bo že nanoslo. Če pa te razkrijejo, je kot zločina, te čaka ječa. Ta je pa še slabša in hujša od smrti. Najlepše bo, da si dobiš primeren službo in ostaneš med nami. Tako mi je svetoval prijatelj in tako sem storil.

Ubogal sem ga. Zaprošil sem, da me sprejmejo v službo kot paznika. Tako sem se udeležil pravič in zakonu. Takrat sem imel drugačne pojme o zločincih, čeprav bi bil kmalu postal njim enak in se moram zahvaliti le slučaju, da nisem izvršil ubojstva. Smatral sem jih kot izme-

mo čutili usmiljenja. Nisem mislil na vzroke in nagib, ki privedejo, rekel bi, prisilijo človeka, da greši proti obstoječim zakonom in družbi, ki jih je ustanovila. Tekom mojega službovanja pa sem spoznal marsikaj in, ko sem slišal njihove strašne in žalostne zgodbe, sem se uveril, da niso oni krivi. Ne, krivda je nas vseh. Od tistega, ki prekomerno uživa do onega, ki jih vlepe v verige, in jih čuva v ječi. Vsi smo krivi. Nekateri grešimo podzvestno, drugi pa zavestno, toda vsi grešimo.

Verujte mi, da sem se mnogo krat kesal, ker se nisem vrnil domov in izvršil maščevanja, kot je navada in običaj v naših krajih in kakor zahteva družinska čast. Tako se mi je pristudilo življenje po kaznilnicah in zaporih.

Premislil je nekoliko, potem nadaljeval:

"Danes ne mislim več tako. Premišljal sem mnogo — vsakdanji dogodki so me silili k premišljevanju — in spoznal sem, da človek ne sme škoditi svojemu bližnjemu, tem manj ga sme ubiti. Ljudje bi morali biti dobri. Ljubiti bi se morali. Žal pa, da ljubezni ni na svetu, temveč kraljuje sovraštvo in sebičnost."

Se bi govoril, pa se je oglašil zvonec, ki nas je pozval v celice. Odšli smo z dvorišča in Sardinijo me je otožno pogledal, ko sem mu podal roko.

Ni bil osamljen s svojimi čust-

vi in nazori. Še drugi so sočustvovali z nami, samo poguma niso imeli, da bi svoja čustva javno pokazali in odkrili. Skrivali so jih v sebi, redkokdaj so se izdali. Dostikrat so bili prisiljeni ravnati proti svoji volji. Ukaz je bil močnejši nego oni.

Kljub temu so jih kaznjenci poznali in trudili so se, da jim niso povzročali nepravil. Spoštovali so jih in jim ustregli, če so le mogli. Med nami je bilo sicer par poidevcev, ki so zlorabljali njihovo dobroto v svojo korist, kar je tem dobrim ječarjem marsikaj grenilo življenje, toda večina jih je ljubila.

Drugi pazniki so se posmehovali tem dobronamernim, posebno če jih je zadela kakšna nepravilica. Čes: Tako se godi ječarju, ki je naklonjen arestantom in postopa dobro z njimi! Za kaznjence je dober bič in palica. Nikdar ne smeš biti dober z njimi, še manj pa mu smeš zaupati.

Par zanimivih dogodkov, ki nazorno slika navade in miselnost višjega oseboja, ne smem pozabiti.

Vsako leto po velikonočnih praznikih se vršijo v kaznilnici spovedni obredi. Kaplanu pridejo na pomoč redovniki iz ne vem katerega samostana, da hitreje opravijo spovedanje jetnikov. Tiste dneve je vse polno dela v jetnišnici. Pometachi čistijo in snajžijo tlak in podove, zidove in stopnice. Nad pazniki letajo po celicah in pregledujejo, če je vse v redu, pisarji skaejo okoli in zapisujejo one, ki žele očistiti grešne duše. Naš kaplan je tiste čase prav ljubezniv. Rad pokramlja s kaznjenci in se jim prijazno smehlja. Hotel bi jih pač privabiti k sebi, da bi bilo številno spovedancev in obhajancev večje. Ko sem opazoval njegovo prizadevanje, sem čestokrat premišljeval, kaj je več vredno, ali notranja vera in prepričanje ali zunanja oblika. Zaključil sem, da smatra on zunanost bolj važnim od vere.

Letos sem se nahajal med političnimi — po tolikem času so nas le oddelili od navadnih jetnikov — in ko nas je povabil k spovedi, smo vsi odklonili. Užalili smo ga z našo odklonitvijo in vzkljnil je:

"Že dvanajst let sem v tej kaznilnici, pa se mi ni še primerilo, da ne bi niti eden iz celice pristopil k obhajalni mizi. Upam da se bodele še premislili."

Na dan obhajila je prišel sam škof. Slavnosti so se udeležili vsi krajevni dostojanstveniki in njihove družine. Škof in ravnatelj sta nagovorila kaznjence in ostalo občinstvo. Oba sta prednášala lepe misli in ideje, kako pomagati kaznjencem v stremljenju po poboljšanju in jim pripomoči do bolj znosnega življenja. Kako naj se kaznjence privede na pravo pot in se ga zopet vrne človeški družbi, iz katere je bil izgnan po lastni krivdi. Družba naj vidi in spozna, da je kaznjence sicer grešil, pa se je tudi spokoril in izbrisal madež preteklosti. Zato naj ga sprejme v svoj krog kot enakovrednega člana.

Nekateri kaznjenci so bili gignjeni tem bolj, ker je škof namignil, da lahko pričakujejo milosti. Drugi pa so neverjetno kmali in migali z glavami. Marsikateri izmed njih si je mislil nekako tako-le:

Poznamo že to pesem. Vsko leto nam jo ponavljate. Ko pridete k nam v posete, nam oistijo nekoliko naš hlev, potem pa se širi nesnaga do prihodnjega obiska. Tudi hrana bo danes malo boljša, nekaj zabele bo celo na njej, zato pa bo ostalih 364 dni pusta. Danes ste vsi prijazni z nami, dobrota se vam cedi z obraza, jutri nas bodele zopet trpinčili in nas nahručili za vsako malenkost.

Po obhajilu so nam razdelili hrano. Vsem, ki so se ga udeležili, je uprava podarila četrt vina. Spovedanci so se norčevali, da se le izplača zadostiti svoji verski dolžnosti za četrtinko pijače in da je drugim gotovo žal, ker niso prejeli vsaj vina, če ne tudi hostije. Med splošnim norčevanjem in posmehovanjem o "svetih" in nesvetih stvarih se je zaključil ta pomembni praznik.

(Dalje prihodnjik.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

VEČJI OD KRISTUSA!

Organ nemške fronte v Po-saarju, "Saarbrueckener Landes-zeitung", ki je glasilo narodnih socialistov in centurmašev, objavlja razgovor deželnega vodje narodne socialistične stranke Spaniola, ki ga je dal mož švedskemu novinarju Windeju. Švedski listi so objavili razgovor, ki se glasi:

Hitler je novi, večji in močnej-

ši Kristus. Prepričan sem, da bo rimska cerkev v tridesetih tih izginila v sedanji obliki, pa bo še kaj od nje ostalo, imenovala narodni socialistični Papež in Kristus te nove cerkve Adolf Hitler. Naši otroci pomakajo več svojih rok v goslovljeno vodo. Tudi se ne bojajo več, marveč skritijo prsta: kličejo: "Živel Hitler!" Tako je, vidite, vera bodočnosti!

NAZNANILO IN ZAHVALA

Globoko potrtega srca naznanjamo sorodnikom, znancem in prijateljem širom Amerike tužno vest, da nam je kruta smrt iztrgala naše srede našega ljubelega brata in sina

STANLEY KOPESECA

Umril je po štirinajst dnevni mučni bolezn dne 23. feb. 1934 ob 11 uri jutraj. Ob smrti je bil star 17 let, dva meseca in 23 dni. Bil je član mladinskega oddelka društva št. 83, SNPJ, akoci od ustanovitve. Trudili smo se in poskusili vse, da bi mu ohranili življenje, ali ni vse zamanj. Ni je bilo pomoči. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu dne 27. feb. t. l. dopoldne iz Stampselnovega pogrebnega zavoda na Murray City pokopališče. Da je bil pokojni Stanko resnično ljubljen je pokazala veličanska udeležba naših domačih in tujih ljudi, ki so ga trumoma objokovali doma ob mrtvaškem odru, kje je ležal in izgledal kot utrpani nagelov cvet in soba okrašana s cvetjem pa je izgledala kot cvetlični vrt. Na tem mestu se pravljajo zahvalimo sosedom in prijateljem, ki so nam stali na strani in pomagali, ter nas tolažili v uri bridke žalosti. Iskrena hvala našemu slovenskemu pogrebniku John Stampselu, ki je vse tako lepo vrnil za sprejeto našega ljubelega sina k mirnemu počitku. Lepa hvala gospodu Martenu, za tolažbo, tem se pogrebne obrede. Srčna hvala mojemu bratu Frank Zlogarju in njegovi družini iz Cicero, Ill., in poštani denar namenjen za venec. Nadalje hvala sorodnikom za darovane venec: Mr. in Mrs. John Stephan, Mr. in Mrs. Anton Stephan, Mr. in Mrs. Anton Tejak, Mr. in Mrs. Frank Kašček, Mr. in Mrs. Dan Skala, Mrs. Crnugelj in sinu, Mr. in Mrs. Nick Balich, Mr. in Mrs. Anton Strilich, Mrs. Frances Prijatelj, Mr. Frank Mahne, Mr. in Mrs. Peter Predovich, Mr. in Mrs. James Bianchi, Mrs. W. Enns, Mrs. W. Harris, Mr. in Mrs. Sid Tregaaken, ter lepa hvala Midway Girls za lep venec, High School Senior Class, Highland Boys District School, Boy Scouts Troop No. 113, Holy Rosary Basketball Team, Highland Boys Athletic Club. Nadalje priščina hvala Glee Club Boysom za krasno petje ob odprtem grobu, ko so se tako glasno poslovili od njega, da ni nobeno oko ostalo suho. Srčna hvala tudi Mr. Steve Ferkovicu za lepi nagrobni govor. Še enkrat naša najlepša hvala vsem in za vse karkoli ste nam dobrega storiili in nas tolažili, kakor za darovane cvetlice in venec in če je katerega ime pomotoma izpuščeno, prosimo, da nam oprostite. Tebi, dragi Stanko, pa želimo počivaj v miru v domači grudi.

Lahko še dolgo v svet bi zrl,

pa nam prerano si zamrl.

Težka bila je ločitev,

tem slajše naj bo naše svidenje s Teboj!

Zalujoči ostali: Joe in Anna Kopesec, stariši. Joe Jr. in Raymond brata, vsi v Bingham Canyon, Utah.

NAZNANILO IN ZAHVALA

Tužnih src naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nam je kruta smrt ugrabila drago in ljubečo hčer in sestro

JENNIE JAGER

Rojena meseca maja 1914 v Milwaukee, Wis. Umrila je 28. feb. v domu po nad 3 letni mučni bolezn sušici. Pogreb je bil civilni 1. marca popoldan iz hiše žalosti na Arlington pokopališče ob obliki udeležbi sorodnikov, članic dr. Venera SNPJ, članice Ženske zveze št. 43, prijateljev in znancev. Dolžnost nas veže, da se na tem mestu najsrčneje zahvalimo za obiske za časa njene bolezn in ki ste jo obiskali ob mrtvaškem odru in ki ste jo spremlili k zadnjemu počitku. Dalje vsem, ki ste dali automobile na razpolago, dalje darovane venec in cvetlice, družinam, društvom in posameznikom in sicer: Jerry Jager, Jacob Jager, Frank Borstnar, Joe Cerar, John Kokot, Sil. Mohar, Marion Beravs, Emily Dolenc, Louis Durn, dr. "Venera" št. 192 SNPJ, Ženska zveza št. 43, Anton Butcher, John Terlan, Andy Juvar, Frances Magister, Andy Magister, Math Ferko, Frank Zajec, John Zajec, John Rovick, Leo Teschner, Anton Lenko, Martin Rebernišek, Joe Soudha, Joe Bačun, Ignatz Musar, Anton Franz, Michael Kirm, Mike Steblar, John Wohlgemuth, Frank Koki, Valentin Maci, Louis Suban, Frank Ermene, Herman Tucker, Otto Schmaker, E. Joahimi, Mike Sporich, Fred Morehlein, Sophie Debezyak, Nick Hinich, Frank Moll in Bauer Bulinger. Nadalje predsednici dr. Venera Jennie Oblik, in predsednici Ženske zveze M. Delopot za splošne govore pri odprtem grobu. Dalje najlepša hvala Soc. Proskemu zboru "Naprej" za pete žalostinke pod vodstvom Frank M. koka, kakor tudi Frank Ermeneu, pogrebniku, za vzorno vodstvo pri pogrebu. Če smo slučajno kakšno ime pomotoma izpustili naj pridetj oprost. Tebi draga hči in sestra pa želimo, počivaj v miru. Lujoci ostali: Frank, oče, Alojzija, mati, Daniel, brat. Končno se vse še enkrat zahvalimo za vso nam iskazano dobroto in naklonjenost, ki ste nam jo iskazali v slučaju te nesreče. Frank, Alojzija, Daniel Jager, 2007 So. K. K. Ave., Milwaukee, Wis.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, alovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vse pojasnila daje vodstvo tiskarne Čene smerna, unijake delo prve vrste

Pišite po informacije na nazlov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Backwell 4944

Chicago, Ill.

Tam se dobe za željo tudi vse ostane pojasnila